

споживач отримує послугу в будь-якому випадку, якщо проходить (проїжджає) безпосередньо через місце, де розташоване СТО, в інших випадках розраховується вірогідність відвідування споживачем СТО залежно від відстані, від його маршруту до СТО і від приєднаності СТО.

Висновок

Розглянуто основні моделі, які застосовуються в сучасних умовах господарювання для вибору місця розташування сервісної точки. При цьому регресійний аналіз був розглянутий детальніше, зважаючи на його новизну для української практики й більшу складність. Разом із тим, не доцільно було б рекомендувати застосування в усіх випадках тільки одного методу. Кожен із перерахованих варіантів вирішення проблеми може бути названий найкращим для певних ситуацій. Зараз у маркетинговій науці існує різноманіття методів із достатньо високою потужністю для забезпечення ухвалення рішення щодо вибору місця розташування сервісної точки. В Україні активно застосовуються тільки два методи (метод контрольного списку й аналоговий метод). Разом із тим, із розвитком автосервісної мережі застосування точніших методів стає все більш виправданим.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розташування продуктивних сил (теорія, методи, практика) : [монографія] / Ю. І. Стадницький, А. Г. Загородній, Т. Б. Данилович, О. Е. Товкан. - Львів : Центр Європи, 2002. - 251 с.

2. Товкан О. Е. Світовий і український досвід державного регулювання розташування підприємств / О. Е. Товкан. - Львів : ЗУКЦ, 2005. - 76 с.
 3. Економічний вибір оптимальних технологій: мікро- та макроекономічні аспекти : [монографія] / Ю. І. Стадницький, А. Г. Загородній, О. М. Капітанець, О. Е. Товкан. - Львів : ЗУКЦ, 2006. - 320 с.
 4. Applebaum W. Can Store Location Be A Science? / W. Applebaum // Economic Geography. - 1965. - № 41. - P. 234-237.
 5. Cohen S. Evaluating Store Sites and Determining Store Rents / S. Cohen, W. Applebaum // Economic Geography. - 1960. - № 36. - P. 1-35.
 6. Cottrel J. An Environmental Model of Performance Measurement in a Chain of Supermarkets / J. Cottrel // Journal of Retailing. - 1973. - № 39 (Fall). - P. 51-63.
 7. Kane B. J. A Systematic Guide to Supermarket Location Analysis / B. J. Kane. - New York : Fanchild Publications, 1966.
 8. Linge M. Factors Affecting Rural Bank Market Share / M. Linge, T. Shin // Akron Business and Economic review. - 1981. - № 10. - P. 35-39.
 9. Lord J. The Use of Regression Models in Store Location research: A Review and Case Study / J. Lord, C. Lynds // Akron Business and Economic Review. - 1981. - № 10. - P. 13-19.
 10. Nelson R. The Selection of Retail Locations / R. Nelson. - New York : F.W.Dodge Corp, 1958.
 11. Olsen L. Market Area Characteristics and Branch Bank Performance / L. Olsen, J. Lord // Journal of Bank Research. - 1979. - № 10. - P. 102-110.

© О. Лисак

УДК 338.242.42

ПРОБЛЕМИ ПАРТНЕРСТВА БІЗНЕСУ, ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ОЛЕНА МАРТЯКОВА,

доктор економічних наук, професор, завідувач сектора проблем економічного регулювання соціальних процесів на виробництві Інституту економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

ТЕТЯНА ВАСИЛЕНКО,

науковий співробітник сектора проблем економічного регулювання соціальних процесів на виробництві Інституту економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

У статті обґрунтована необхідність і форми взаємодії влади, бізнесу й суспільства на рівні регіону при реалізації соціальних проектів. Розглянуті методологічні основи взаємодії держави, бізнесу і суспільства в економічній системі регіону. Основною організаційною формою такої взаємодії, на думку авторів, є публічно-приватне партнерство.

Ключові слова: взаємодія, співпраця, партнери, моделі, ресурси, довіра.

Постановка проблеми й стан її вивчення. В умовах економічної кризи, викликів сучасності, а також переваженості бюджету соціальними витратами необхідні сучасні економічні механізми для модернізації соціогуманітарної політики. Наслідком цього й реальним способом модернізації в соціальному секторі економіки є об'єднання зусиль і ресурсів держави, бізнесу й суспільства. Складність вирішення питання полягає в тому, що у вітчизняній науці та практиці немає

системних досліджень у цьому напрямі взагалі, а в роботах зарубіжних дослідників вони представлені фрагментарно, стосуються окремих економічних інструментів, що використовуються в певному інституційному середовищі.

Аналізу ролі держави в сучасній економіці присвячено багато робіт, серед яких слід виділити фундаментальні праці західних учених Е. Аткинсона, Д. Стігліца, Г. Таллока, І. Шихаті, а також доповіді фахівців Все-

світнього банку [1-2]. У зарубіжній літературі соціальне партнерство як нову модель управління розглядають М. Уорнер, П. Грінер, П. Драк, С. Ваддок, А. Уїлсон і К. Чарлон, А. Франк [3-4]. Різні аспекти сутності державно-приватного партнерства, а також процеси його формування й технології функціонування досить глибоко вивчаються зарубіжними дослідниками, серед яких виділяються роботи Т. Барнекова, Р. Бойла, Л. Джемзірусського, М. Джеррарда [5], С. Кітадзіма, Ф. Кука, Д. Річа. Останнім часом, унаслідок великомасштабної політики соціального розвитку в Росії, вивченню різних аспектів взаємодії держави, бізнесу та суспільства присвячені дослідження сучасних російських учених М. Афанасьєва, О. Білокрилової [6], С. Глазьєва, Г. Горланова, Г. Дробота [7], С. Євтюхова, А. Некипелова [8], І. Осадчої, Д. Розенкова, А. Зудіна, Я. Паппе, С. Перегудова [9], В. Уколова [10], Ф. Шамхалова [11], Ю. Шишкова, Є. Ясіна та ін. Українська наука знаходить тільки на початковій стадії розробок щодо окресленого напрямку досліджень. З огляду на це бракує теоретичних і методичних розробок, що стосуються використання сучасних підходів, механізмів та інструментів управління процесом ухвалення рішення у сфері соціально-гуманітарного розвитку регіону на основі реалізації взаємодії названих інституцій.

Метою статті є формування методологічних основ взаємодії держави, бізнесу і суспільства в економічній системі регіону, організаційною формою якого є партнерство, а також механізму узгодження й ухвалення рішень суб'єктами вказаної взаємодії на користь розвитку й підвищення конкурентоспроможності регіональної економічної системи.

Виклад основного матеріалу. Основними економічними моделями взаємодії держави, бізнесу й суспільства є партнерство, корпоративна соціальна відповідальність і соціальне підприємництво. Із цього приводу останнім часом було прийнято декілька законодавчих актів, які сприяють модернізації соціогуманітарного простору в Україні. До них належать прийнятий і підписаний Президентом України Закон "Про державно-приватне партнерство" від 01.07.2010 № 2404-VI, Указ Президента України "Про заходи щодо визначення і реалізації проектів пріоритетних напрямів соціально-економічного і культурного розвитку" від 08.09.2010 року № 895/2010 [12].

Що стосується закону "Про державно-приватне партнерство", то він законодавчо регламентує й робить можливим вирішення широкого кола проблем економічної та соціальної інфраструктури на підставі об'єднання зусиль і ресурсів держави та бізнесу. Загальний результат взаємодії - це кумулятивний ефект від об'єднання зусиль і ресурсів при балансі інтересів соціальних партнерів, а також економічної й соціальної політики. Тим часом практичне застосування цього закону вимагає уточнення таких питань, як: мета державно-приватного партнерства (відсутня в законі); суб'єкти державно-приватного партнерства (із переліку суб'єктів ДПП виключені державні підприємства й організації); сфери застосування ДПП (обмежений перелік видів діяльності, на які розповсюджується цей закон); форми реалізації ДПП (у законі єдина форма реалізації ДПП - договори).

Особливої уваги потребує питання введення в законодавчу норму інституту суспільного контролю партнерства, яке дозволить, з одного боку, підсилити контроль, а з іншого - увести в партнерство "третій сектор", основними представниками якого є неприбуткові громадські організації. Розвинутий "третій сектор"

ідентифікує ризики в соціальній сфері, надає конкретні соціальні послуги й відстежує реалізацію ініціатив, практично здійснюючи громадський контроль. Таким чином, він реалізує інформаційну, управлінську, захисну, розвиваючу й контрольну функції з управління ризиками й вирішення соціальних проблем.

Попри те, що в сучасних умовах необхідна диверсифікація соціальної відповідальності, держава, реалізуючи свою регулюючу й захисну функції в цій області, визначає пріоритети реформування та їх послідовність. У цьому руслі в Україні затверджено 11 пріоритетних національних проектів, запропонованих Указом Президента "Про заходи щодо визначення й реалізації проектів пріоритетних напрямів соціально-економічного і культурного розвитку", які визначають першочергові напрями реформування інфраструктури соціогуманітарного та економічного простору держави: "LNG-термінал" (морський термінал з прийому зрідженого газу); "Енергія природи" (будівництво вітряних і сонячних електростанцій); "Доступне житло"; "Чисте місто" (будівництво комплексів із переробки твердих побутових відходів); "Якісна вода" (будівництво систем очищення води); "Відкритий світ" (інформаційно-комунікаційна освітня мережа 4G); "Місто майбутнього" (формування плану розвитку міста); "Нове життя" (нова якість охорони материнства й дитинства); "Повітряний експрес" (швидкісні перевезення Київ-Бориспіль); "Олімпійська надія-2022"; "Дунайський коридор" (спрямований на розвиток транспортного зв'язку й судноплавства Дунаєм).

Велике значення у вирішенні соціально-гуманітарних питань мають соціальні ініціативи бізнес-організацій, некомерційних і добродійних організацій.

Сьогодні в Україні вирішальну роль в альянсі взаємодії партнерів відіграють українські бізнес-організації. Усвідомлення бізнесом необхідності благодійності та своєї соціальної відповідальності є однією із засад успішного й гармонійного розвитку суспільства. Це можливо внаслідок того, що заходи щодо системної благодійності та корпоративної соціальної відповідальності спричиняють скорочення розшарування суспільства й недопущення соціальних конфліктів, оскільки соціально ефективна компанія - це компанія, стратегія розвитку якої узгоджена з інтересами її працівників, населення території господарювання (присутність бізнесу) і суспільства в цілому, забезпечує цільове витрачання виділених коштів; реалізує соціальні проекти на благо розвитку компанії й території, активніше використовує нові технології управління, залучає громадськість до розробки й реалізації проектів.

Сучасні українські відповідальні компанії прагнуть переходити від традиційної добродійності до більш стратегічних форм взаємодії - системної благодійності та соціальної відповідальності, зокрема до інвестування в соціальний сектор економіки регіонів. Так, зараз широко відомі в Україні такі соціальні проекти: "Рак виліковний", "Зупинимо туберкульоз" (Благодійний фонд Ріната Ахметова "Розвиток України"); "Коліска надії", "ЗАВТРА.UA" (Фонд Віктора Пінчука); "Професіонали майбутнього" (компанія "МТС-Україна"); "Дискусійний клуб", "Інвестиції в розвиток регіонів присутності" (компанія "СКМ"); "Мій затишний будинок" (група компаній "Ніко"); "Зігрий любов'ю дитину" (загальний проект державної влади й бізнес-еліти, представниками якої є В. Пінчук, Р. Ахметов, О. Фельдман, І. Коломойський, Д. Фірташ, П. Порошенко, В. Бойко, К. Жеваго) та інші.

Ще однією особливістю сучасного управління сус-

пільством є те, що сьогодні громадські організації виросли в самостійний сектор суспільних відносин, який реально діє. Характерними рисами діяльності "третього сектора" є істотно збільшений професіоналізм, розширення спектра послуг, які надаються населенню, прояв соціальної ініціативи при реалізації соціальних проектів¹. Загальновідомі такі проекти, ініційовані громадськими й добродійними організаціями: "Інноваційні форми сприяння працевлаштуванню і самозайнятості населення Донецької області в умовах економічної кризи", "Стратегічне планування з проблем туберкульозу в пілотних регіонах Донецької області" (Асоціація "Соціально-економічні стратегії і партнерства"); проект "Фонд соціальної інвестиції" ("Український фонд соціальних інвестицій"); "Мережевий проект соціальних інвестицій по створенню "Будинків довголіття" на основі соціальних карт для бізнесу", "Створення соціальних інкубаторів", "Розвиток соціального туризму" (Асоціація соціальних підприємців України); "Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні" (Всеукраїнський фонд "Крок за кроком"); "Бачити серцем" (Донецький благодійний фонд "Доброта") тощо.

В Україні зараз як наслідок відсутності методології управління партнерством складатиметься безліч моделей взаємодії, які залежатимуть не тільки від об'єктивних, але більшою мірою від суб'єктивних чинників міжособових взаємин між провідними фігурами в процесі формування й реалізації соціальної політики.

Таким чином, у сучасному розумінні партнерство держави, бізнесу й суспільства має представляти інституційний, організаційний і ресурсний союз між державою, приватними компаніями, громадськими організаціями при забезпеченні балансу інтересів і розподілі ризиків при реалізації суспільно значущих проектів.

Механізм взаємодії держави, бізнесу й суспільства базується на оптимальному використанні таких системних принципів:

- досягненні консенсусності інтересів влади, бізнесу й суспільства під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави;

- інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур, суспільства й органів влади через зміцнення ролі інститутів громадських рад, лобіюючих структур, саморегулюючих організацій підприємців та ін., реалізацію соціальних і добродійних програм;

- участі місто-, бюджетотворюючих і крупних фірм у соціально-економічному житті місцевої громади через інститут державно-приватного партнерства та інші моделі партнерства;

- транспарентності відносин держави й бізнесу;
- демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень;

- диверсифікації соціальної відповідальності бізнесу і влади [13-15].

Розвиток комплексної моделі партнерства влади, бізнесу й суспільства на регіональному рівні має пройти такі етапи:

- 1) усвідомлення представниками органів державної влади регіону міжсекторних взаємодій для розвитку території;

- 2) створення інституційної та нормативно-правової

бази розвитку партнерства, закріплення взаємодій у відповідних стратегіях і концепціях, ухвалення необхідних регіональних рішень;

- 3) координація й залучення до системи партнерства некомерційних організацій та бізнесу, розробка й підписання відповідної угоди;

- 4) запуск у дію системи партнерства в регіоні. Цей етап передбачає серйозний перегляд регіональної політики органами державної влади. Зокрема, цільові соціальні програми й проекти розвитку території можуть бути розділені на три види:

- a) програми й проекти, які повністю реалізуються владою;

- b) програми й проекти, які можуть бути повністю віддані в аутсорсинг;

- v) програми й проекти, які можуть реалізовуватися спільно. Етап реалізації є найсерйознішим, найтривалішим і найвідповідальнішим, оскільки передбачає використання безлічі технологій та інструментів взаємодії, від коректності реалізації яких залежить ефективність партнерства в регіоні;

- 5) моніторинг розвитку партнерства й оцінка його ефективності. На цьому етапі виконується моніторинг та оцінка зворотного зв'язку з реалізації партнерства, пошук ідей, інноваційних технологій, розробка подальших шляхів розвитку партнерських взаємодій, які надалі будуть основою відповідних стратегій, угод і практики.

Ключовими індикаторами моделювання управління взаємодією держави й бізнесу в регіоні є рівень соціально-економічного розвитку регіону; рівень розвитку бізнесу в регіоні, а також специфіка й ступінь консолідації його інтересів; традиції відносин регіональної влади й суб'єктів бізнесу між собою і з центром; рівень інвестиційної привабливості регіону; ефективність взаємодії держави й бізнесу; стадія життєвого циклу системи взаємодії держави й бізнесу; інституційна забезпеченість взаємодії; роль громадських об'єднань. Ці індикатори дозволяють коректувати механізм управління взаємодією відповідно до конкретних характеристик регіональних підсистем системи взаємодії інститутів держави, бізнесу й суспільства.

ВИСНОВКИ

1. Партнерство є об'єднуючим началом для трьох секторів суспільства - приватного, некомерційного та владного (державного або регіонального). Воно стає двигуном соціальних змін й економічного розвитку регіону. При співпраці партнери визначають загальні цілі й завдання, досягають взаєморозуміння й поступово формують відносини, засновані на довірі та співпраці.

2. Механізм взаємодії держави, бізнесу і суспільства повинен базуватися на єдиній економічній, політичній та соціальній стратегії держави, інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур, суспільства й органів влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аткинсон Э. Лекции по экономической теории государственного сектора / Э. Аткинсон, Дж. Стиглиц. - М., 1995.
2. Таллок Г. Новый федералист / Г. Таллок. - М., 1993.
3. Wilson A. Making partnership work / A. Wilson, K. Charlon // J. Roundtree Foundation. - 1998. - № 1. - P. 4-15.
4. Frank A. The Partnership Handbook. URL / A. Frank, A. Smith [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www1.servicecanada.gc.ca/eng/epb/sid/cia/comm_devesid/cia/comm_deve/cdhbooke.pdf.
5. Gerrard M. B. What Are Public-Private Partnerships, and How Do They Differ from Privatizations? / M. B. Gerrard // Finance & Development. - 2001. - Vol. 38. - № 3.

¹ Ряд сучасних дослідників "третього сектора" (Я. Грицак, А. Карась, І. Пасько, Я. Пасько, В. Білецький, О. Винников та ін.) дотримуються точки зору про несформованість "третього сектора" в Україні, його "грантоїдний" характер (прим. ред.).

6. Белокрылова О. С. Взаимодействие бизнеса и власти в процессе формирования стратегии экономического развития регионов / О. С. Белокрылова // Проблемы формирования государственных политик в России. - М., 2006.

7. Дробот Г. А. Меняющаяся роль государства в мировой экономике XX века / Г. А. Дробот // Вестник Московского университета. - 2002. - № 3. - (Сер. 18. Социология и политология).

8. Некипелов А. Д. Управление государственными активами: в поисках рыночной альтернативы / А. Д. Некипелов // Управление собственностью. - 2003. - № 1.

9. Перегудов С. П. Корпоративный капитал в мировой и российской политике / С. П. Перегудов. - М., 2005.

10. Уколов В. Ф. Взаимодействие власти, бизнеса и общества / В. Ф. Уколов. - М.: Экономика, 2009. - 622 с.

11. Шамхалов Ф. И. Государство и экономика: Основы взаимодействия / Ф. И. Шамхалов. - М., 2003.

12. Указ Президента України "Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку" від 8.09.2010 року № 895/2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

13. Варнавский В. Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / В. Г. Варнавский. - М., 2005.

14. Санникова Т. Public-private partnership [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.opes.ru/comment_doc.asp?d_no=46833.

15. Якунин В. И. Партнерство в механизме государственного управления / В. И. Якунин // Социологические исследования. - 2007. - № 2.

© О. Мартьякова, Т. Василенко

УДК 338.45:330.4

МЕХАНІЗМ ГОСПОДАРЮВАННЯ МІСТА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

МАРИНА МЕЛЬНИКОВА,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Інституту економіко-правових досліджень НАН України

У статті узагальнено особливості механізму господарювання міста, включаючи його склад, структуру, форми, методи та інструменти. Показано, що господарювання міста повинно орієнтуватися на конкретного користувача, охоплювати організаційну, комерційно-фінансову, виробничо-господарську діяльність підприємств, відповідати принципам порівняльності, системності, своєчасності, мати кількісно визначені критерії, урахувати чинники ризику й забезпечувати виявлення економічних і комерційних резервів. Мета стійкого розвитку є основною в міському господарюванні.

Ключові слова: місто, механізм господарювання, стійкий розвиток.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших проблем, пов'язаних із забезпеченням стійкого функціонування й розвитку міста як соціально-економічної системи, є створення добре налагодженого, адекватного багатоукладній економіці й ринковим стосункам економічного механізму господарювання. Чинний сьогодні в Україні економічний механізм усе ще характеризується розбалансованістю інтересів партнерів, витратним характером виробництва кінцевого продукту, посиленням монополізму постачальників ресурсів і нееквівалентністю обміну між стадіями виробничого процесу.

Без розробки принципово нових підходів до формування й функціонування економічного механізму господарювання вирішити складні завдання розвитку міста й реалізувати комплекс заходів із підвищення ефективності міського господарства в умовах ринкової економіки неможливо. У зв'язку із цим вивчення теоретичних аспектів, аналіз об'єктивних умов формування й функціонування, розробка методичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення економічного механізму господарювання міста відповідно до сучасних умов має велике практичне значення і є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування й ефективного функціонування механізму господарювання складних соціально-економічних систем, включаючи місто, розглядаються в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених і практиків, зокрема в [1-7]. Ними зроблено значний внесок у розробку теоретичних основ процесу господарювання, забезпечення результативності господарювання, оцінку умов господарювання складних соціально-економічних систем. Проте окремі аспекти методологічного характеру вимагають розширення досліджень у частині формалізації й структуризації механізму господарювання, що й визначило мету статті, яка полягає в узагальненні підходів до формування механізму господарювання міста та визначенні умов забезпечення його ефективного функціонування.

Вклад основного матеріалу. Місто є складною системою, що об'єднує в єдине ціле соціальні й економічні елементи, які діють на його території. При цьому соціальні елементи утворюють соціальну підсистему, яку складають особи чи групи осіб, що досить